

BIBLIOMETRIČNI PREGLED OBZORNIKA ZDRAVSTVENE NEGE

BIBLIOMETRIC SURVEY OF THE SLOVENIAN NURSING ASSOCIATION JOURNAL

Ema Dornik

KLJUČNE BESEDE: bibliometrija; periodika – raziskovanje

KEY WORDS: bibliometrics, periodicals – survey

Izvleček – Članek je rezultat obširnega bibliometričnega pregleda izdanih letnikov Obzornika zdravstvene nege med letom 1976 in 2006. Predstavljeno je edino strokovno glasilo medicinskih sester v Sloveniji, njegov zgodovinski razvoj in spreminjanje skozi čas. Članek je osredotočen na podrobnejši pregled podatkov o: prvih dveh avtorjih, citiranih virih, vsebini prispevkov ter tipologiji. V pregled je zajetih 988 prispevkov objavljenih v rubriki Članki. 80 % člankov je podpisal en avtor, 14,2 % dva avtorja. Podatki o prvih dveh avtorjih zajemajo: spol, strokovni, znanstveni in pedagoški naslov, ustanovo ter kraj.

98 % avtorjev je iz Slovenije. Največ jih prihaja iz Kliničnega centra v Ljubljani. Ljubljana in Maribor sta najpogostejši mesti iz katerih sta avtorja. Klasifikacija po tipologiji je pokazala, da prevladujejo strokovni članki, a se trend skozi čas spreminja in je v zadnjem petletnem obdobju že obrnjen v prid znanstvenim prispevkom (62 %).

Avtorji so v 30 letnikih citirali 9.638 virov, 31 % med njimi so citirani tuji strokovni in znanstveni časopisi, a je to izraziteje v zadnjem petletnem obdobju.

Zdravstvena nega, medicinska sestra in zdravstvena vzgoja so najpogostejše oznake, ki opisujejo vsebino prispevkov. Vsi zbrani podatki kažejo na razvoj in rast zdravstvene nege kot profesije in vedno izrazitejšo znanstveno raziskovalno delo na tem področju. Zasluge lahko pripišemo tudi vedno večjemu številu medicinskih sester z univerzitetno ali/in akademsko izobrazbo.

Uvod

Obzornik zdravstvene nege (v nadaljevanju Obzor Zdr N) je strokovno glasilo Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveze društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije (v nadaljevanju Zbornica – Zveza). Objavlja izvirne znanstvene članke, pregledne in strokovne članke, recenzije, poročila in novice iz prakse zdravstvene nege. Prispevki obravnavajo vsa področja zdravstvene nege, spodbujajo zdravje posameznika, družine in skupnosti, spodbujajo razvoj prakse, izobraževanja in managementa zdravstvene nege. Članki so od leta 2001 recenzirani z zunanjo strokovno recenzijo. Leta 1967 je izšla prva številka Zdravstvenega obzornika, stro-

kovnega glasila medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov, ki se je leta 1994 preimenoval v Obzor Zdr N. Kot predhodnica Obzornika zdravstvene nege je od leta 1954 do 1961 izhajalo strokovno-informacijsko glasilo Medicinska sestra na terenu v izdaji Centralnega higienskega zavoda v Ljubljani (Obzornik, 2007).

Pogled v zgodovino pokaže, da so medicinske sestre (MS) potrebo po strokovnem časopisu čutile že od leta 1927, ko so ustanovile svoje prvo stanovsko organizacijo imenovano Organizacija absolventk šole za sestre. Če prebiramo zapisnike sestankov od ustanovitve dalje, že na začetku zasledimo utemeljeno potrebo po lastnem strokovnem časopisu. Ko so to željo uresničili, so v Uvodniku 1. številke Zdrav Obzor za-

pisali: »Izpopolnjevanje znanja je bilo vselej življenjska nujnost za uspešno poklicno delo v zdravstvu in hkrati eno temeljnih društvenih pravil za vse profile zdravstvenih delavcev. Zdrav Obzor se bo osredotočil na ključna vprašanja zdravstvenega varstva: na utrjevanje zdravja in preprečevanje bolezni, na nego bolnika in medicinsko rehabilitacijo. Glede na koncept sodobnega zdravstva bo časopis obravnaval tudi tematično socialnega in psihološkega pomena ...« (Jarnovič, 1976).

Leta 1997, ob tridesetletnici glasila, je takratna glavna in odgovorna urednica Vera Grbec zapisala, da je obletnica dokaz, da MS cenijo svojo stroko in se zavzemajo za njen razvoj. Pot do sedanje oblike strokovnega in informativnega glasila MS na Slovenskem je bila dolga. Leta 1954 je začel izhajati instruktorsko-informacijski obzornik Medicinska sestra na terenu v izdaji Centralnega higienskega zavoda v Ljubljani, ki ga štejemo za predhodnika Zdravstvenega obzornika. Glasilo je bilo namenjeno predvsem MS na terenu – patronažnim MS in je bilo naravnano izrazito preventivno in zdravstveno vzgojno. Leta 1961 je glasilo prenehalo izhajati (Grbec, 1997).

Po premoru šestih let je Zveza društev MS na svoji skupščini leta 1966 sklenila, da začne izdajati strokovno glasilo. Leta 1967 je izšla prva številka Zdravstvenega obzornika, ki se nadaljuje kot Obzor Zdr N. Prva urednica Cita Bole (1967) je med drugim zapisala: »Nedvomno mora naše glasilo posredovati predvsem nova dognanja v medicini, obnavljati in dopolnjevati teoretično in praktično znanje ter hkrati opozarjati na probleme, ki zahtevajo večjo zavzetost ali celo prioriteto v vsakdanji praksi ...«.

Število rubrik se je nekoliko spreminjalo, ohranile pa so se naslednje: Članki, Novosti – izkušnje – pobude, Poročila, Beležke ob knjigi in Osebne vesti. Od leta 1977 so članki opremljeni z izvlečkom v slovenskem in angleškem jeziku. Od 13 do 38 letnika (1979–2004) so bili članki opremljeni tudi z vrstilcem UDK ter od leta 1986 dalje s slovenskimi in angleškimi ključnimi besedami. Od leta 1985 ima vsaka številka tudi Uvodnik, ki obravnava aktualno strokovno tematično ali vprašanje s področja zdravstva.

Leta 1993 je prišlo do velikih organizacijskih in vsebinskih sprememb. Ustanovljena je bila Zbornica – Zveza kot krovna strokovna organizacija MS in zdravstvenih tehnikov v Sloveniji. Zdrav Obzor se je leta 1994 preimenoval v Obzor Zdr N ter dobil oznako strokovnega glasila Zbornice zdravstvene nege. Z novim imenom strokovni časopis še bolj jasno opredeljuje strokovno področje, ki mu pripada (Grbec, 1997).

Uredništvo ves čas daje prednost člankom, ki obravnavajo področje zdravstvene nege (ZN), tistim, ki jih napišejo MS, ter člankom, ki obravnavajo različna medicinska in druga področja in so tudi metodološko dobro zasnovani, predvsem glede načina razkrivanja in opredeljevanja problema, prikazovanja in razpravlja-

nja o rezultatih obravnave ter opreme članka (Strajnar, 1980, 1986).

Vera Grbec (1997) poudarja, da postajajo strokovni članki vse bolj kakovostni in so v večji meri plod raziskovalnega dela MS. Časopis tako spremlja razvoj strokovne terminologije in jo razvija ter utrjuje.

To dokazuje tudi prva tematska številka, izdana leta 1981, kjer prvič zasledimo za opredeljevanje stroke in njene metodike rabo izrazov zdravstvena nega, zdravstvena nega bolnika oziroma varovanja in proces zdravstvene nege (Strajnar, Bokal, 1985).

Pomemben korak se je k izboljšanju kakovosti Obzor Zdr N zgodil v letu 2001. Urbančič (2001) poroča, da so časopis uvrstili med časopise z zunanjo recenzijo in uvedli raziskovalne strani, ki pa so jih po nekaj letih ukinili.

Nedvomno je Obzor Zdr N veliko pridobil s širjenjem kroga avtorjev in bralcev izven področij ZN. Tako so na primer v zadnjem času v njem objavljali sociologi, zdravniki, socialni pedagogi, psihologi, pravniki in drugi. Z izobraževalnim razvojem v ZN in napredovanju v kakovosti objavljenih člankov se je s časom pojavila tudi potreba po vrednotenju samega časopisa in prispevkov v njem. Da bi dosegli strokovno in znanstveno primerljivost in se enakovredno z ostalimi disciplinami uvrščali v strokovno-informacijski prostor v Sloveniji in v svetu, je potrebno slediti enotno izoblikovanemu sistemu evalvacije in kategorizacije naših in mednarodnih časopisov. Kam se razvrsti posamezen časopis, je odvisno od kakovosti znanstvenih prispevkov, od mednarodne veljavnosti in mednarodnega znanstvenega in uredniškega sodelovanja (Grbec, Urbančič, 2001).

Obseg izdaj

Tab. 1. Zdrav Obzor od leta 1967 do 1993. (v stolpcih si sledijo: zaporedna številka letnika, leto in izdane številke)

1	1967	1+2+3	15	1981	1/2+3+4/5+6
2	1968	1+2+3	16	1982	1/2+3+4/5+6
3	1969	1+2+3+4	17	1983	1/2+3/4+5+6
4	1970	1+2+3+4	18	1984	1/2+3/4+5+6
5	1971	1+2+3+4	19	1985	1/2+3/4+5+6
6	1972	1+2+3+4	20	1986	1/2+3/4+5/6
7	1973	1+2+3+4	21	1987	1/2+3/4+5/6
8	1974	1+2+3+4	22	1988	1/2+3/4+5/6
9	1975	1+2+3+4	23	1989	1/2+3/4+5/6
10	1976	1+2+3+4	24	1990	1/2+3/4+5/6
11	1977	1+2+3+4	25	1991	1/2+3/4+5/6
12	1978	1/2+3/4+5+6	26	1992	1/2+3/4+5/6
13	1979	1/2+3+4/5+6	27	1993	1/2+3/4+5/6
14	1980	1/2+3+4+5/6			

Prvi dve leti je Obzor Zdr N izhajal v treh, od leta 1969 do 1977 v štirih, od leta 1978 do leta 1985 pa v šestih številkah štirikrat letno. Od leta 1986 do 2000 je izhajal trikrat letno v dvojnih številkah. V letu 2001

je izšel v šestih številkah štirikrat letno, od leta 2002 pa v štirih številkah letno (Tab. 1, Tab. 2).

Tab. 2. *Obzor Zdr N od leta 1994 do 2006.*
(V stolpcih si sledijo: zaporedna številka letnika, leto in izdane številke)

28	1994	1/2+3/4+5/6	35	2001	1/2+3/4+5+6
29	1995	1/2+3/4+5/6	36	2002	1+2+3+4
30	1996	1/2+3/4+5/6	37	2003	1+2+3+4
31	1997	1/2+3/4+5/6	38	2004	1+2+3+4
32	1998	1/2+3/4+5/6	39	2005	1+2+3+4
33	1999	1/2+3/4+5/6	40	2006	1+2+3+4
34	2000	1/2+3/4+5/6			

Raziskava

Material in metode

Podatki so zbrani s pregledom Zdravstvenega obzornika (1976–1993) in Obzornika zdravstvene nege (1994–2006), rubrika »Članki«. V raziskavo je vključenih 30 izdanih letnikov, zajete so vse številke razen ene, ki ni bila primerna za vključitev v raziskavo, saj ni vsebovala raziskovalne rubrike (Letn. 28, št. 1/2 (1994) – Mednarodni dan MS). Tako je bilo v analizo vključenih 988 člankov, ki so v povprečju dolgi 6,5 strani (od 2 do 34 strani). Skupaj to predstavlja 6.463 objavljenih strani. Spremljani so podatki o:

- *avtorjih*: število, spol, dodiplomska in podiplomska izobrazba, pedagoški naslov, avtorji slovenskega ali drugega rodu, ustanova ter kraj;
- *število strani*, ki jih ima posamezen članek;
- *tipologiji*, prispevki so razvrščeni na osnovi definicij tipologij za vodenje osebnih bibliografij v sistemu COBISS (Tipologija, 2007);
- *opombah*, da je pričujoč članek plod drugih del (diplomskih, raziskovalnih nalog, magistrskih del, povzetkov predavanj na strokovnih srečanjih ipd.) in nato objavljen v Obzor Zdr N;
- *citirani literaturi*: število citiranih virov objavljenih v serijskih publikacijah (slovenskih, tujih in drugih časopisih), v monografijah (slovenskih, tujih in drugih), v kongresnih gradivih in v drugih virih;
- *vsebini*: spremljane so vse slovenske vsebinske oznake oz. ključne besede v priprispkih.

Vsi podatki so zbrani s programom Microsoft® Excel s katerim smo poleg opisnih statistik izdelali tudi grafične prikaze.

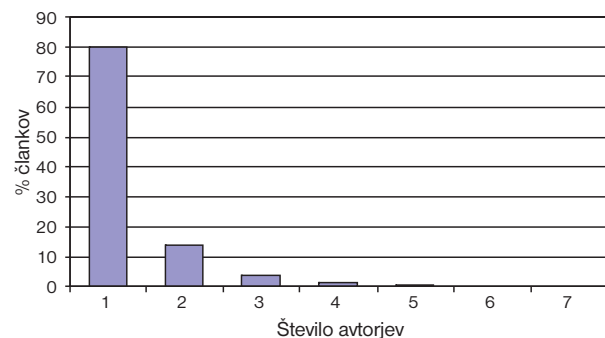
Rezultati

Število avtorjev

V Zdrav Obzor (od 1976 do 1993) in Obzor Zdr N (od 1994 do 2006) je skupaj objavilo 1.264 avtorjev.

Pri posameznem članku je v Zdrav Obzor največje število avtorjev 4, v Obzor Zdr N pa 7 avtorjev.

Na Sliki 1 je prikazano skupno število avtorjev pri posameznem članku. V Obzor Zdr N je 80 % člankov napisal en avtor, 14,2 % člankov sta napisala dva avtorja, le 3,6 % člankov so podpisali trije avtorji, 1,2 % predstavljajo članki s štirimi avtorji in le 0,5 % člankov ima pet avtorjev. Eden prispevek (0,1 %) je delo šestih in eden (0,1 %) delo sedmih avtorjev. Trije prispevki (0,3 %) niso imeli pripisanih avtorjev.

Sl. 1. *Število avtorjev pri posameznem članku (N = 988).*

S pomočjo podatkovne zbirke Biomedicina Slovenica, ki jo gradi Inštitut za biomedicinsko informatiko (IBMI) Medicinske fakultete v Ljubljani, smo zbrali podatke o frekvenci pojavljanja posameznega priimka z inicialko imena. V to analizo so vključeni vsi priimki, ki se pojavijo v omenjeni zbirki in je dostopna na domači strani IBMI-ja (Biomedicina Slovenica, 2007). V Tabeli 3 so prikazani avtorji s frekvenco pojavljanja 3 in več. Zaradi obsežnosti podatkov o avtorjih s frekvenco pojavljanja 2 ter 1 smo te podatke izpustili. V primeru, da so se v zbirki pojavili soimenjaki z enakim priimkom in inicialko, so le ti v tabeli združeni, saj za analizo nismo uporabili drugih kriterijev za razločevanje med morebitnimi soimenjaki.

Tab. 3. *Frekvenca pojavljanja posameznega avtorja pri člankih v obdobju od 1976–2006.*

Priimek in inicialka	Število	Priimek in inicialka	Število
Pokorn D	22	Strajnar J	13
Skoberne M	21	Šušteršič O	13
Grbec V	21	Jarnovič N	10
Hoyer S	19	Škerbinek L	10
Šlajmer-Japelj M	18	Šmitek J	10
Filej B	17	Kostnapfel J	9
Pahor M	16	Zaletel M	8
Vuga S	15	Ščavničar E	8
Bohinc M	14	Klemenc D	8
Černelč D	14	Trampuž A	8
Urbančič K	14	Franovič A	7
Kersnič P	14	Poljšak I	7

Priimek in inicialka	Število	Priimek in inicialka	Število
Kogovšek B	7	Mrevlje G	4
Dornik E	7	Marinček A	4
Kvas A	7	Lokar J	4
Slemenjak J	7	Jarc M	4
Ramšak-Pajk J	7	Ipavec D	4
Žvan V	6	Hitejc Z	4
Gračner B	6	Gradišek A	4
Mavec P	6	Novak D	4
Zemljic M	6	Muzlovič I	4
Stropnik Z	6	Skela-Savič B	4
Peric HK	6	Šmit M	4
Kos A	6	Železnik D	4
Kancler K	6	Accetto B	3
Kralj B	6	Božjak M	3
Kadivec S	6	Božiček F	3
Cibic D	6	Košorok P	3
Miklavčič V	6	Kondža J	3
Mihelič-Zajec A	6	Komadina D	3
Požun P	6	Kobentar R	3
Brunčko A	5	Javornik A	3
Zupančič P	5	Drinovec J	3
Rehar V	5	Domajnko N	3
Milčinski L	5	van den Hout AC	3
Lovrič F	5	Čebašek-Travnik Z	3
Kariž N	5	Čarni-Dobovišek D	3
Rajkovič V	5	Štebe V	3
Peternelj A	5	Tomažević T	3
Lahe M	5	Skubic M	3
Kaučič B-M	5	Rebeušek M	3
Pandel-Mikuš R	5	Purnat V	3
Bole D	4	Praček D	3
Brzin B	4	Pavčič-Trškan B	3
Faganel J	4	Ovsenik N	3
Furlan-Lipovec M	4	Slabe V	3
Hribar-Habinc M	4	Mori-Lukančič M	3
Kavalič S	4	Modic S	3
Kuzma J	4	Mlinšek D	3
Krajnc-Simoneti S	4	Miloradović M	3
de Miranda OR	4	Meglič R	3
Zorec M	4	Mally M	3
Tomšič J	4	Balkovec I	3
Takač I	4	Bole C	3
Slabe D	4	Červ B	3
Skok A	4	Košir A	3
Sekavčnik T	4	Jereb M	3
Rupar M	4	Košnik M	3
Pačnik T	4		

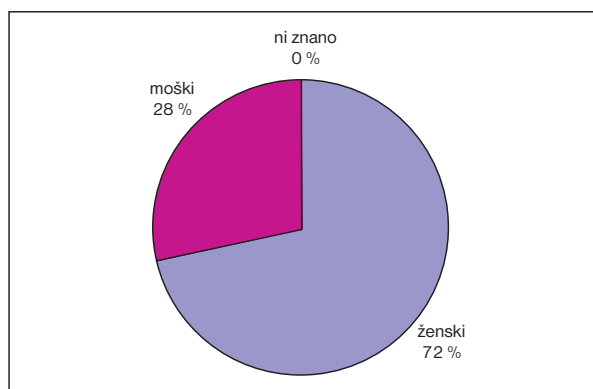
(Vir: Biomedicina Slovenica, 2007)

V Tabeli 3 smo zbrali najpogostejše avtorje člankov, ne glede na to v kateri od rubrik znotraj Obzor Zdr N so le ti objavljali. Številka ob priimku in inicialki predstavlja število člankov, pri katerih je posamezen avtor naveden.

Prvi avtor

Spol

V pregled je bilo skupaj vključenih 1.264 avtorjev.

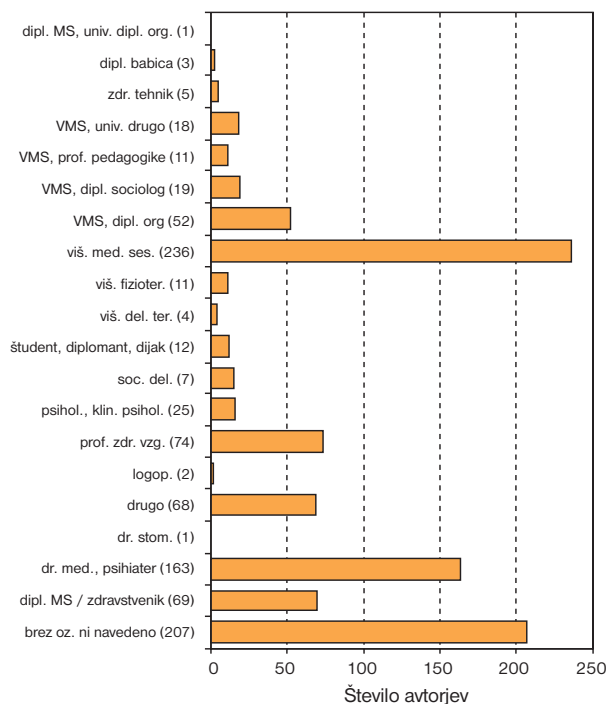

Sl. 2. Spol prvega avtorja (N = 988).

Po t. i. pripadnosti je 968 (98 %) prvih avtorjev iz Slovenije in le 2 % iz tujine, kar kaže na to, da je sodelovanja s tujimi avtorji malo.

Dodiplomska izobrazba 1. avtorja

Med 30 pregledanimi letniki je 21 % prvih avtorjev brez navedenega strokovnega naslova, med navedenimi strokovnimi naslovi je 23,9 % avtoric višjih medicinskih sester (viš. med. ses.), 17,5 % viš. med. ses. s končano univerzitetno izobrazbo – med njimi jih je 5,2 % končalo Fakulteto za organizacijske vede, 7,5 % je profesorice zdravstvene vzgoje. Skoraj 7 % je med avtorji diplomiranih medicinskih sester, a se le te pojavljajo šele v novejšem obdobju, kar je logično, saj

Sl. 3. Dodiplomska izobrazba 1. avtorjev (v oklepaju navedeno število avtorjev; N = 988).

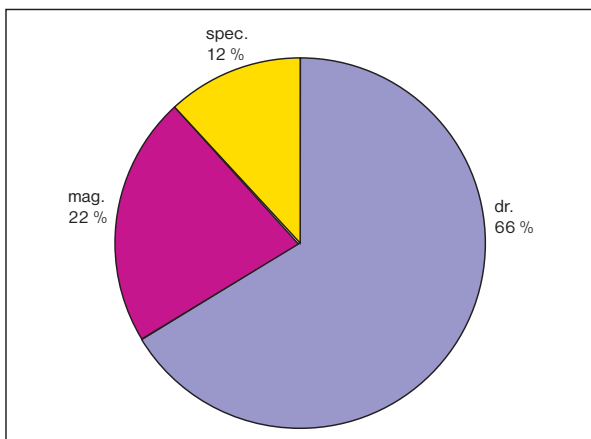
so prve diplomirane medicinske sestre zaključile študij v Ljubljani v letu 1998, v Mariboru pa v letu 1999. Zdravniki in psihiatri predstavljajo 16,5 % (Sl. 3). V primerjavi s prvo analizo, ki jo je avtorica naredila v letu 2002 je v zadnjem petletju v porastu število profesorice zdravstvene vzgoje in diplomiranih medicinskih sester, kar je dokaz, da je izobrazba pomembno vplivala na njihovo raziskovalno delo na področju zdravstvene nege, kot se je izkazalo tudi z raziskavo o vplivu izobraževanja na objavljanje v Obzor Zdrav N (Dornik, 2002).

Raznolikost strokovnih naslovov avtorjev kaže na to, da je Obzor Zdr N zanimiv tudi za druge strokovnjake ter da je multidisciplinarnost globoko prisotna v zdravstveni negi, ki človeka obravnava kot psihično, fizično in socialno bitje. V Tabeli 4 so prikazani strokovni naslovi (navedeni v taki obliki, kot so objavljeni v Obzor Zdr N in razvrščeni po abecednem vrstnem redu), ki so v slikah 3 in 8 všteti pod »drugo«.

Tab. 4. Strokovni naslovi avtorjevi pod »drugo« iz slike 3 in 8.

Strokovni naslov	
Defektolog	Prof. spec. mikrobiol.
Dipl. ekon.	Univ. dipl. tifloped.
Dipl. farm.	Univ. dipl. andragog
Dipl. ing. živil. tehnol.	Univ. dipl. biol.
Dipl. muzikol.	Univ. dipl. bl., prof. soc.
Dipl. pravn.	Univ. dipl. ekon.
Dipl.s an. inž.	Univ. dipl. ing./ing.
Dipl. vet.	Univ. dipl. ing. zoot.
General-podpolkovnik	Univ. dipl. org.
Optičarka	Univ. dipl. ped.
Prof.	Univ. dipl. soc.
Prof. ped.	Univ. dipl. teol.
Prof. slov.	Univ. prof. soc. ped.
Prof. biol.	Viš. bibliotekar

Podiplomska izobrazba 1. avtorja

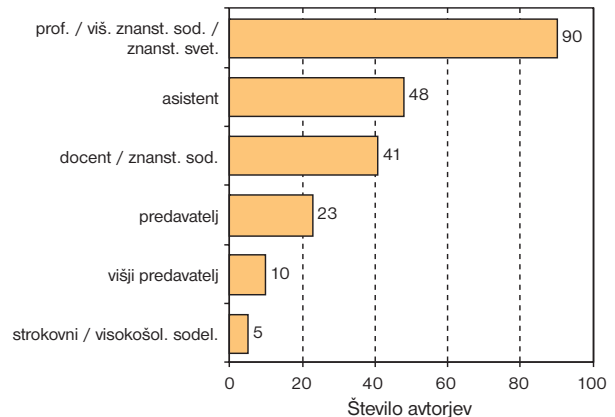

Sl. 4. Podiplomska izobrazba 1. avtorja (N = 369).

Pripisan podiplomski naslov ima 369 prvih avtorjev (Sl. 4), od teh je 244 doktorjev znanosti, 81 je magistrov znanosti, naziv specialist pa ima pripisano 44 avtorjev.

Pedagoški naslov 1. avtorja

Med prvimi avtorji ima pedagoški naslov 217 avtorjev, kar 90 oz. 41,5 % od teh ima naslov profesorja ali naslov višjega znanstvenega sodelavca ali znanstvenega svetnika (Sl. 5).

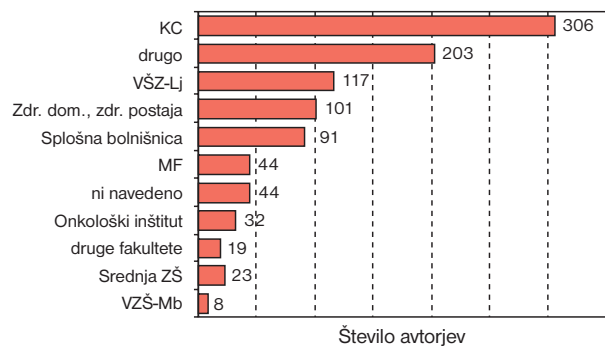

Sl. 5. Pedagoški naslov 1. avtorja (N = 217).

Ustanova in kraj 1. avtorja

Slika 6 predstavlja ustanove oz. institucije s katerimi je podpisan 1. avtor. Največ avtorjev prihaja iz Kliničnega centra v Ljubljani. Ljubljana je tudi mesto iz katerega prihaja največ (663) podpisanih avtorjev. Maribor je drugo mesto po pogostosti (147), sledita Golnik (23) in Celje (19) ter Novo mesto (9) in Slovenj Gradec (5) ter drugi.

Pomemben je tudi odstotek avtorjev, ki prihajajo iz izobraževalne sfere, kot so: Visoka šola za zdravstvo v Ljubljani ter Visoka zdravstvena šola iz Maribora ter iz drugih fakultet, med njimi naštejemo le nekatere:

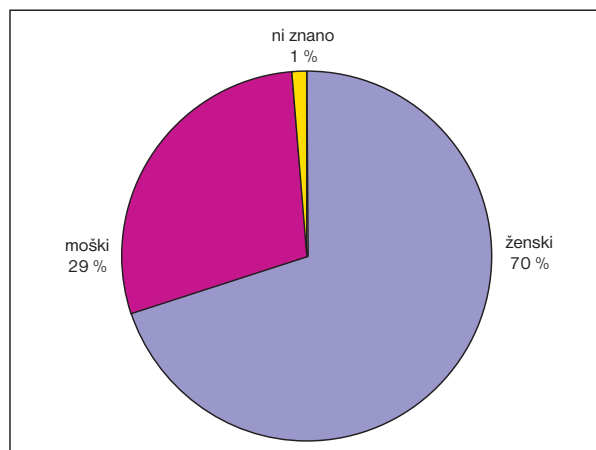
Sl. 6. Ustanova, s katero je podpisan 1. avtor (N = 988).

re: Pravna fakulteta, Fakulteta za šport, Fakulteta za elektrotehniko, Višja šola za soc. delavce oz. danes Fakulteta za socialno delo, Fakulteta za upravo, Fakulteta za organizacijske vede in druge (Sl. 6).

Drugi avtor

Spol

Na Sliki 7 je razvidno, da tudi pri drugem avtorju prevladujejo ženske (70 %), med njimi je 47,6 % medicinskih sester z najrazličnejšimi stopnjami izobrazbe, kar podrobneje kaže Slika 8.

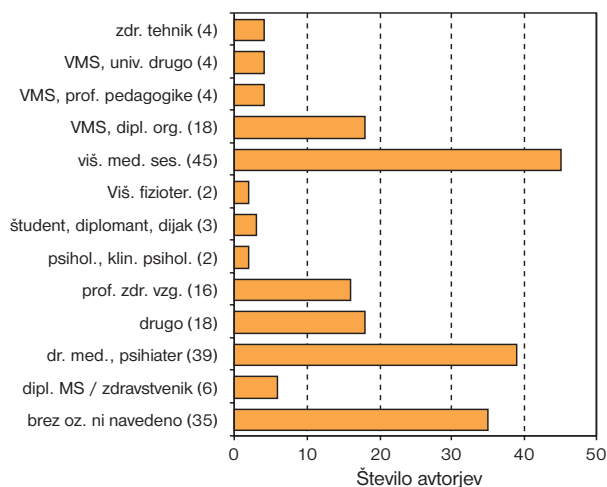

Sl. 7. Spol drugega avtorja (N = 196).

Po t. i. pripadnosti je tudi med drugimi avtorji 98 % le teh iz Slovenije in 2 % iz tujine.

Dodiplomska izobrazba 2. avtorja

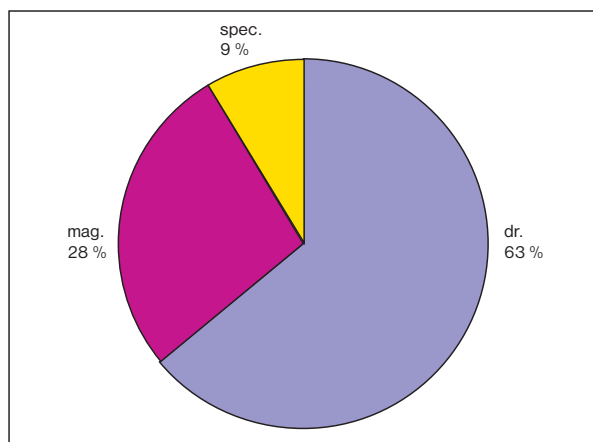
Slika 8 je prikaz vseh strokovnih naslovov, ki se pojavijo ob 196 avtorjih na drugem mestu.

Med avtorji na drugem mestu prevladujejo medicinske sestre: med njimi je 23,2 % višjih medicinskih sester, 21,6 % je viš. med. ses. z univerzitetno izobrazbo (8,2 % profesorice zdravstvene vzgoje) in 3 % diplomiranih medicinskih sester.

Podiplomska izobrazba 2. avtorja

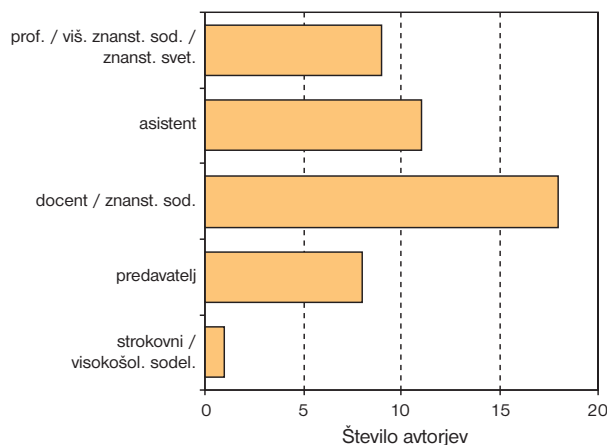
Med 196 avtorji jih ima 80 pripisano podiplomsko izobrazbo. Podrobnosti so prikazane v Sliki 9.

Sl. 9. Podiplomska izobrazba 2. avtorja (N = 80).

Pedagoški naslov 2. avtorja

Med drugimi avtorji ima pedagoški naslov 47 avtorjev, 38,3 % od teh ima naslov docenta ali naslov znanstvenega sodelavca (Sl. 10).

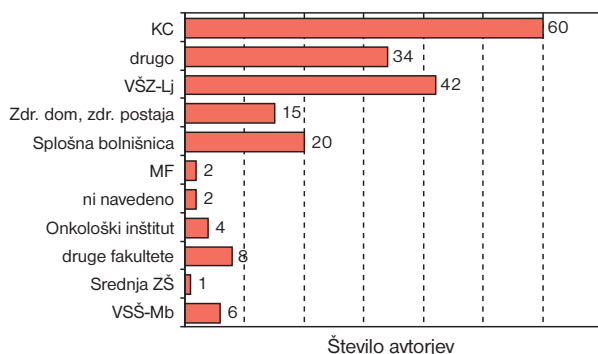

Sl. 10. Pedagoški naslov 2. avtorja (N = 47).

Sl. 8. Dodiplomska izobrazba drugega avtorja (N = 196).

Ustanova in kraj 2. avtorja

Slika 11 predstavlja institucije s katerimi je podpisan 2. avtor. Največ drugih avtorjev prihaja iz Kliničnega centra v Ljubljani. Ljubljana (69,5 %) in Maribor (15,5 %) sta najpogostejši mesti iz katerih prihajajo drugi avtorji.

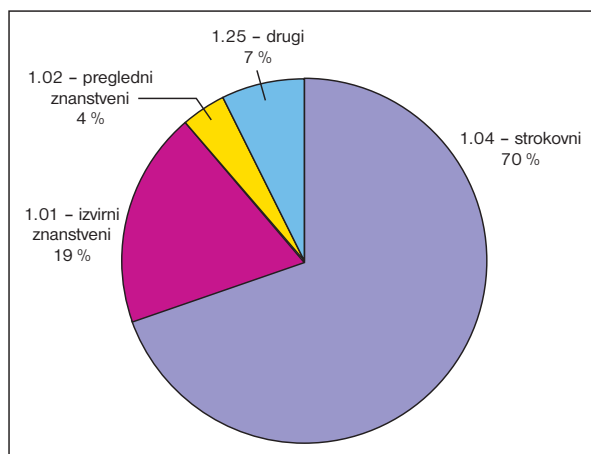

Sl. 11. Ustanova, s katero je podpisan 2. avtor ($N = 194$).

Tipologija

Po tipologiji smo članke razvrstili med strokovne, znanstvene, pregledne in druge (Sl. 12). Med strokovne smo jih uvrstili v primeru, da so opisovali strokovno tematiko, bodisi teoretično ali praktično. Kot pravi definicija tipologij dokumentov/del za vodenje bibliografij v sistemu COBISS, je strokovni članek (1.04) predstavitev že znanega, s poudarkom na uporabnosti rezultatov izvirnih raziskav in širjenju znanja, zahtevnost besedila pa prilagojena potrebam uporabnikov in bralcem strokovnih ali znanstvenih časopisov, v kateri je objavljen. Med izvirne znanstvene članke (1.01) smo razvrstili tiste, ki so bili organizirani po shemi IMRAD (Introduction, Methods, Results And Discussion) oz. definicija tipologij v sistemu COBISS – izvirni znanstveni članek je samo prva objava originalnih raziskovalnih rezultatov v takšni obliki, da se raziskava lahko ponovi, ugotovitve pa preverijo. Praviloma je organiziran po shemi IMRAD za eksperimentalne raziskave ali na deskriptivni način za deskriptivna znanstvena področja. Med pregledne znanstvene članke (1.02) smo razvrstili tiste, ki podajajo pregled najnovjših del o določenem predmetnem področju, del posameznika ali skupine avtorjev z namenom povzeti, analizirati, evalvirati ali sintetizirati informacije, ki so že bile objavljene. Prinaša nove sinteze, ki vključujejo tudi rezultate lastnega raziskovanja avtorja (Tipologija, 2007).

V Tabeli 5 so zajeti podatki o tipologiji pri člankih v Obzorju Zdr N, ki so katalogizirani v sistemu COBISS (Kooperativni online sistemi in servisi). Za obdobje od 1994 do 2006 je vseh katalogiziranih prispevkov 593 in so med njimi tudi podatki o prispevkih iz ru-

Sl. 12. Tipologija člankov za obdobje 1976–2006 ($N = 988$).

brike »Članki«. Ker je naša analiza temeljila le na štirih tipologijah (1.01, 1.02, 1.04 in 1.25) smo tudi v Tabeli 5 prikazali le izbrane tipe dokumentov. Tako je ostalo 468 prispevkov, a nismo izločili prispevkov iz drugih rubrik. Zaradi lažje primerjave s podatki iz Slike 12, kjer je tipologijo določala avtorica, smo v Tabeli 5, kjer so tipologijo določili katalogizatorji v sistemu COBISS, dodali podatke o odstotkih.

Tab. 5. Obzor Zdr N, rekapitulacija po tipologiji (1994 do 2006).

Tipologija	Št. čl.	%
1.01 – Izvirni znanstveni članek	113	24,2
1.02 – Pregledni znanstveni članek	90	19,2
1.04 – Strokovni članek	219	46,8
1.25 – Drugi članki ali sestavki	46	9,8
Skupaj	468	100

(Vir: Bibliografije prispevkov v serijskih publikacijah – izpis bibliografskih enot iz vzajemne baze podatkov COBIB.SI z rekapitulacijo po tipologiji.) (Bibliografije, 2007)

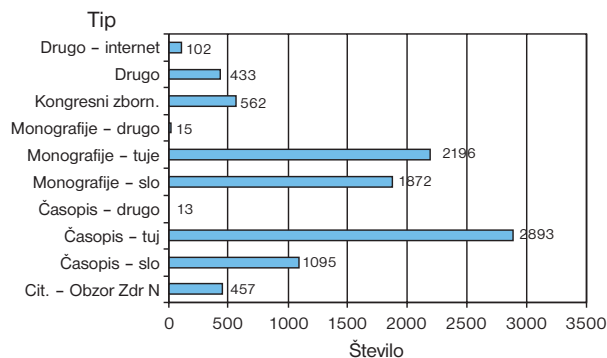
S podobno tematiko se ukvarja raziskava avtorjev Long in Johnson (2002). Naredila sta ročno analizo časopisa Nurse Education Today in v analizo zajela vse številke izdane med letom 1996 in julijem 2001 in skušala 356 člankov kategorizirati po tipologiji. Predvsem ju je zanimalo, koliko člankov lahko razvrstita v raziskovalne in kakšne vrste raziskav (kvalitativna, kvantitativna raziskava, vprašalnik, semi-strukturiran intervju, kvazi-eksperimentalna raziskava, akcijsko raziskovanje ...) so opravili avtorji. 193 člankov sta razvrstila v kategorijo raziskovalnih oz. znanstvenih in jih analizirala. Opazovala sta: vzorčenje, raziskovalne pristope, uredniško politiko, pripadnost avtorjev, multidisciplinarnost, raziskave na izobraževalnem polju ali v praksi ter opazovala trende. Omenjata, da je ZN še vedno vzpenjajoča se veda in si šele pridobiva kompetence in zaupanje, tako na področju

raziskovanja kot izobraževanja. Omenjata opazen napredek v kvaliteti objavljenih prispevkov. Kvalitativne študije postajajo bolj popularne, a še vedno v varni sredini tega trenda. Zaključila sta, da bi uredništvo moralo omogočiti več objav avtorjev po svetu, da si bo zaslužila ime »mednarodni časopis«. Res je časopis namenjen avtorjem za akademske diskusije o temah izobraževanja in razvoja le-tega ter o metodah poučevanja in učenja, želeli pa bi si, da bi se objavljalo več prispevkov o vidnih rezultatih izobraževanja v praksi. Pravita, da je morda ime samo zavajajoče in bi bilo potrebno razmisliti o namenu in področju, ki ga pokriva časopis, saj je preveč prispevkov rezultat podiplomskih študijev in ga bi bilo potrebno približati praksi ZN. Zaključita provokativno, da ga je morda potrebno preimenovati v Nurse Education in Practice.

Citirani viri

Spremljali smo, kakšno literaturo citirajo avtorji, koliko je stara in kako pogosto citirajo posamezne tipe literature. Avtorji so v 30 letnikih citirali 9.638 virov (Sl. 13). Visok je odstotek člankov iz tujih strokovnih ali znanstvenih časopisov (31 %) ter tujih monografij (23 %). Največji delež citiranih virov v slovenskem jeziku zavzemajo monografije in poglavja v njih (19 %), slovenske časopise citirajo v 11 %, kongresno gradivo (prispevki v zbornikih s kongresov, sestankov, strokovnih srečanj ipd.) so citirani v 6 %. Obzor Zdr N je citiran v 5 %. Citirane vire, ki jih nismo mogli razvrstiti med prej omenjene kategorije smo razvrstili med drugo (4 %). V teh 4 odstotkih so zajeti vsi nepopolno citirani viri ter naslednji: doktorske dizertacije, magistrska dela, uradni listi, specialistične naloge, seminarske naloge, poročila, elaborati, dela v tisku, neobjavljena dela, statuti, letopisi, pravilniki, direktive, računalniške baze podatkov idr.

Všteti so torej tudi prispevki, ki se naj ne bi navajali med citirano literaturo. Naj navedemo le nekaj primerov, bolj kot opozorilo kar med citirane vire ne sodi: zapiski predavanj, razni interni akti, neobjavljena dela oz. dela v pravi ali v tisku.

Sl. 13. Citirani viri po tipu.

Citirani viri so v povprečju stari 7 let. V vseh člankih smo izračunali povprečno starost citiranih virov glede na leto objave članka. Najstarejši letnica, ki je citirana v letu 1976 je 1905. V povprečju avtorji ne citirajo veliko virov, pa vendar nekateri s številom citiranih virov izstopajo. V zadnjem petletnem obdobju (2002–2006) avtorji navajajo povprečno 20 virov, minimalno se pojavita 2 vira in maksimalno 135 virov. V tridesetih letnikih je povprečno število citiranih virov 9, a je med njimi kar 22 % prispevkov brez navedene literature. V letu 1998 se zadnjič pojavi članek, ki nima navedene literature in je po tipu izvorni znanstveni članek.

Vsebina

Članki, imajo dodane slovenske in angleške vsebinske oznake. V povprečju so avtorji pri člankih dodali 3 ključne besede in največ 7 le teh.

Pred letom 1986 vsebinskih oznak na predlogi ni. Nastala je zbirka slovenskih vsebinskih oznak (frekvenca = 1.459). Angleške vsebinske oznake smo iz analize izpustili, saj običajno predstavljajo le prevod slovenskih vsebinskih oznak. Pri urejanju po pogostosti pojavljanja posamezne (iste) vsebinske oznake so nastale težave zaradi neenotne terminologije. Podrobnejšo vsebinsko analizo za obdobje od leta 1976 do 2001 je avtorica (Dornik, 2004) že objavila, zato na tem mestu dodajamo grobo analizo za obdobje 2002–2006. V tem obdobju je nastala zbirka 272 vsebinskih oznak (frekvenca = 415). Izpostavljamo le tiste, kjer je pogostost pojavljanja vsebinske oznake več kot 5.

1. zdravstvena nega;
2. medicinska sestra;
3. zdravstvena vzgoja
4. medicinska sestra – bolnik, odnosi;
5. zdravstvena nega – izobraževanje;
6. etika zdravstvene nege.

Iz vsebinskih oznak oz. ključnih besed je videti, da je zdravstvena nega profesija o kateri pišejo medicinske sestre.

Razprava

Mednarodni dan MS v letu 1996 je bil posvečen raziskovanju v zdravstveni negi in tedaj je bilo med drugim poudarjeno, da bi se medicinske sestre morale v okviru šolanja naučiti uporabljati knjižnico, iskati raziskovalno literaturo in še zlasti poiskati literaturo, ki obravnava določeno področje, kadar je treba osvežiti znanje o določeni temi, ker tako zahteva razvoj prakse, zdravstvene politike ali pa za oblikovanje raziskovalnega predloga. Opozoriti velja, da je mednarodna literatura s področja zdravstvene nege medicinskim sestram, ki obvladajo angleščino, zlahka dostopna.

pna v dobro opremljenih knjižnicah in prek računalniških sistemov za iskanje podatkov, a hkrati se je treba zavedati, da medicinske sestre marsikje teh ugodnosti še nimajo (Z raziskovanjem ..., 1996).

Medicinske sestre, ki so se izobraževale na univerzitetnem nivoju znotraj lastne profesije (profesorice zdravstvene vzgoje – Visoka šola za zdravstvo in Pedagoška fakulteta), so si ta znanja pridobile že med izobraževanjem. Žal je bil študij po dveh vpisih rednih in dveh izrednih študentov prekinjen. V zadnjem desetletnem obdobju se je izkazalo, da vedno več medicinskih sester z univerzitetno izobrazbo deluje na področju znanstveno raziskovalnega dela. Kot pravi Adamič (1995) je ena od temeljnih značilnosti znanstvenega dela zgodovinska kontinuiteta. Raziskovalci pri svojem delu uporabljajo spoznanja predhodnikov, zato je spremljanje in širjenje znanstvenih dosežkov bistven element vsakega raziskovalnega dela.

Trenutno je v Zbornici – Zvezi 12.989 članov in le 5 % pripada moškim. Torej prevladujoči odstotek žensk tudi med avtorji razumljiv, saj je zdravstvena nega predvsem ženski poklic.

V zadnjem petletnem obdobju (2002–2006) je 62 % vseh prispevkov znanstvenih, bodisi izvornih znanstvenih (48,9 %) ali preglednih znanstvenih člankov (13,1 %), kar je dober znak za razvoj profesije zdravstvene nege. Ne smemo spregledati, da je med temi 31,5 % prispevkov še vedno plod raziskovalnih diplomskih, magistrskih ali drugih del. Med vsemi 988 je takšnih člankov 19,8 %.

Pregled vsebinskih oznak oz. ključnih besed kaže na to, da medicinske sestre vedno bolj raziskujejo lastno profesijo in da se ta zrcali v vsebini člankov. Pohvalno je, da je uredništvo iz besede deskriptor prešli na izraz ključne besede, saj običajno deskriptor pomeni, da gre za izraze iz tezavra, ki pa je nadzorovan in skrbno grajen, kot npr. MESH (Medical Subject Headings). Morda bi lahko uredništvo začelo graditi slovensko klasifikacijo zdravstvene nege oz. slovenski tezaver za področje zdravstvene nege in ne bi prepustilo avtorjem, da naključno izbirajo besede za opisovanje vsebine. Ta tezaver bi se prav tako lahko uporabljal pri vsebinski obdelavi v sistemu COBISS, saj ravno poteka projekt gradnje splošnega geslovnika COBISS. Morda bi lahko izhajali iz tezavra MeSH in zbirke slovenskih oznak, ki jih je s pregledom zbrala avtorica. Menimo, da ima uredništvo velik vpliv na strokovno terminologijo.

Trend števila citiranih virov kaže na izredno rast. Tuji strokovni in znanstveni časopisi predstavljajo 31 % citiranih virov, a je to izraziteje v zadnjem 5–10-letnem obdobju. Vse to je odraz bolj izobraženih in raziskovalno dejavnih medicinskih sester, ki se zavedajo pomembnosti spremljanja novejših spoznanj objavljenih v tujih časopisih, delno pa je to odraz tudi večje dostopnosti informacij v zadnjih letih. Med raziskavo se je izkazalo, da imajo nekateri avtorji še ve-

dno težavo s pravilnim citiranjem literature, kljub temu da so navodila uredništva za navajanje literature jasna.

Uredništvo bi moralo razmisliti o imenu »strokovno glasilo«, saj po narejeni raziskavi kaže, da bi si zaslužilo naziv »strokovno-znanstveni časopis«. Naj spomnimo, da je v zadnjem petletnem obdobju objavljenih že 62 % znanstvenih prispevkov.

Sklep

Namen prispevka ni ocenjevati Obzor Zdr N, ampak zgolj kvantitativno osvetliti in prikazati nekatere značilnosti, ki so se pokazale v tridesetletnem obdobju. Večina avtorjev je slovenskega rodu in sodelovanje s tujci je prej izjema kot pravilo. ZN je ženska profesija, kar je odseva tudi v objavljanju, saj je večina avtorjev žensk. Največ avtoric ima dokončan višješolski študij oz. strokovni naslov višja medicinska sestra. V zadnjem petletnem obdobju objavlja vedno več diplomiranih MS/babic in MS z univerzitetno izobrazbo. Ljubljana in Maribor sta najpogostejši mesti, Klinični center Ljubljana pa najpogostejša institucija podpisanih avtorjev. Strokovni članki še vedno prevladujejo, a se trend v skladu z razvojem izobraževanja in profesije ZN obrača v prid znanstveno raziskovalnemu delu na tem področju, čigar posledica so znanstvene objave. Upati je, da se bodo z razvojem profesije ZN obstoječi pozitivni trendi v publiciranju medicinskih sester nadaljevali.

Citirani viri

1. Adamič Š. Znanstveno informiranje v svetu in pri nas. *Raziskov* 1995; 25(2): 21–6.
2. Bole C. Za uvod. *Zdrav Obzor* 1967; 1(1): 2.
3. Bibliografije prispevkov v serijskih publikacijah. [Dostopna na:] URL <http://splet02.izum.si/cobiss/Bibliographies.jsp?init=t> (28. 3. 2007).
4. Biomedicina Slovenica. [Dostopno na:] URL http://bswww.mf.uni-lj.si/pls/bs/bs_fm?lang=SLO (31. 3. 2007).
5. Dornik E, Žumer M. Raziskovalno delo medicinskih sester: vsebinska analiza objav v Obzorniku zdravstvene nege. *Obzor Zdr N* 2004; 38(1): 13–20.
6. Dornik E. Vpliv sprememb v izobraževanju medicinskih sester v Sloveniji na objavljanje v njihovem strokovnem glasilu: magistrsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta; 2002. [Dostopno na:] URL <http://www2.mf.uni-lj.si/~ema/podiplomski.html> (25. 3. 2007).
7. Grbec V. Obzornik zdravstvene nege praznuje tridesetletnico. *Obzor Zdr N* 1997; 31(5-6): 183–5.
8. Jamovič N. Ob desetletnici Zdravstvenega obzornika. *Zdrav Obzor* 1976 10(4): 257–8.
9. Long T, Johnson M. Research in Nurse Education Today: do we meet our aims and scope? *Nurse Educ Today* 2002; 22(1): 85–93.
10. Strajnar J. Urednica našega glasila je končala z delom: organizacijski, vsebinski in oblikovni prispevek urednice, Neže Jarnovič k razvoju Zdravstvenega obzornika. *Zdrav Obzor* 1980; 14(5-6): 291–306.
11. Strajnar J. Dvajset let zdravstvenega obzornika. *Zdrav Obzor* 1986; 20(5-6): 257–64.
12. Strajnar J, Bokal L. Zdravstveni obzornik in slovenska medicinska beseda. *Zdrav Obzor* 1985; 19(1-2): 3–13.

13. Tipologija dokumentov/del za vodenje bibliografij v sistemu COBISS. [Dostopno na:] URL http://home.izum.si/COBISS/bibliografije/Tipologija_slv.pdf (31. 3. 2007).
14. Obzornik zdravstvene nege. [Dostopno na:] URL <http://www.zbornica-zveza.si/slo.html> (20. 3. 2007).
15. Urbančič K. Nova rubrika v Obzorniku zdravstvene nege Obzor Zdr N 2001; 35(6): 265.
16. Z raziskovanjem v zdravstveni negi do boljšega zdravja. Obzor Zdr N 1996; 30(1-2): 49–61.

Ob priložnosti praznovanja jubilejne 40-letnice izhajanja Obzornika zdravstvene nege in 80-letnice organiziranega delovanja medicinskih sester smo zbrali nekaj objavljenih uvodnikov s ciljem, da osvetlimo ključne dogodke, ki so imeli, oziroma imajo še vedno, vpliv na zdravstveno nego.

1. Kavalič S, Grbec V. Ob mednarodnem dnevu medicinskih sester. Zdrav Obzor 1987; 21: 82–3.
2. Vuga S. Vizija in strategija dolgoročnega razvoja stroke zdravstvene nege. Obzor Zdr N 1994; 28: 133–6.
3. Grbec V. Deklaracija o promociji bolnikovih pravic v Evropi. Obzor Zdr N 1995; 29: 1–2.
4. Clift JM. Kaj je zdravstvena nega? Obzor Zdr N 1996; 30: 1–2.
5. Pretnar-Kunstek V. 12. maj – Mednarodni dan medicinskih sester 1999. Obzor Zdr N 1999; 33: 133–6.
6. Kersnič P. »Praznujmo preteklost sestrinstva, zahtevajmo prihodnost«. Obzor Zdr N 1999; 33: 229–33.
7. Pahor M. Izziv novega tisočletja za slovensko zdravstveno nego: vzpostavitev znanstvene osnove dejavnosti. Obzor Zdr N 2000; 34:173–5.
8. Filej B. Slovenska zdravstvena nega – quo vadis. Obzor Zdr N 2001; 35: 65–8.
9. Klemenc D. Za življenje (in delo) v nenasilni družbi. Obzor Zdr N 2001; 35: 161–2.
10. Požun P. Slovenski management zdravstvene nege v izzivih sodobnega časa. Obzor Zdr N 2001; 35: 229–30.
11. Kersnič P. Med civilno družbo in strokovnim združenjem. Obzor Zdr N 2002; 36: 1–3.
12. Urbančič K. Medicinske sestre in skrb za družine. Obzor Zdr N 2002; 36: 125–7.
13. Černivec J. Vključevanje sindikata delavcev v zdravstveni negi Slovenije pri spremembah zakonodaje. Obzor Zdr N 2003; 37: 1–2.
14. Kersnič P. »Zakon«. Obzor Zdr N 2004; 38: 189–91.
15. Mlakar J. Zdravstvena nega v bolnišnici danes in jutri. Obzor Zdr N 2005; 39: 1–3.
16. Leskovic L. Zdravstvena nega v socialnih zavodih nekoč, danes in jutri. Obzor Zdr N 2005; 39: 101–2.
17. Filej B. Vprašanja: ali imamo odgovore nanje? Obzor Zdr N 2005; 39:173–4.
18. Mihelič Zajec A. Zdravstvena nega in babištvo v zrcalu objav strokovne revije. Obzor Zdr N 2006; 40: 1–2.
19. Cibic D. Je to začarani krog? Obzor Zdr N 2006; 40: 125–7.